

інструментів подачі документів та участі в судових процесах. Важливим аспектом є гарантування незалежності суддів шляхом посилення механізмів їх захисту від зовнішнього впливу та створення спеціальних інституцій для моніторингу дотримання стандартів справедливого судочинства. Пріоритетним завданням також є відновлення судової інфраструктури, зокрема відновлення роботи судів у звільнених регіонах і спрощення процедур переміщення судів та суддів у разі необхідності. Вважаємо за необхідне залучення експертів і організації для документування злочинів, а також організацію спільних навчальних програм для суддів щодо відправлення правосуддя в умовах воєнного стану.

Отже, реалізація права на справедливий суд під час дії правового режиму воєнного стану є важливою умовою для забезпечення верховенства права та відновлення довіри до держави. Війна створює значні виклики, але також відкриває можливості для модернізації судової системи, впровадження нових технологій і посилення міжнародної співпраці. Виконання зазначених заходів дозволить забезпечити захист прав людини навіть в умовах збройного конфлікту, що конче необхідно для забезпечення демократичного розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 № 475/97 – ВР.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр#Text> (дата звернення : 23.11.2024).
2. Гуйван П. Д. Право на справедливий суд : сутність та темпоральні виміри за міжнародними стандартами: монографія. Харків : Право, 2019, 584 с.
4. Жаровська О. М., Грень Н. М. Реалізація права людини на справедливий суд. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. Науковий збірник. Дніпро, 2017, № 5. С. 3-6.

Вероніка СЮСЮКАЛО,
студент 2-го курсу

Тетяна ЖЕГЛІНСЬКА,
викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ І ЗЛОЧИНІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

Протягом останніх років Кримінальний кодекс України зазнав численних змін, які стосуються не лише уточнення юридичних термінів та посилення відповідальності за певні види злочинів, але й введення нових підходів до класифікації та профілактики правопорушень.

Науково-технічний процес зумовив стрімку інформатизацію сучасного цифрового суспільства, яка, незважаючи на всі її переваги, спричинила деякі негативні явища, у тому числі й криміналізацію телекомунікаційних систем. В результаті означених процесів серед об'єктів, пов'язаних із злочинними посяганнями, дедалі частіше фігурують не матеріальні речі, а інформаційні дані, які не мають фізичної форми [1]. Саме тому діяльність кіберзлочинців, попри колосальні матеріальні збитки, які вони завдають, залишається практично невідстежуваною.

Українське законодавство розширило перелік кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним доступом до інформаційних систем, поширенням шкідливого програмного забезпечення, а також зловживанням електронними засобами комунікації. Таким чином, кримінально-правові норми адаптуються до сучасних загроз, включаючи ті, що можуть мати міжнародний характер.

У Кримінальному кодексі також оновлюються положення, які стосуються прав та захисту потерпілих, особливо у випадках насильства за ознакою статі чи насильства в сім'ї. Відповідно до сучасних змін такі злочини отримали більш жорстку кваліфікацію, а процедура захисту постраждалих осіб стала більш ефективною. Це свідчить про прагнення держави забезпечити дотримання прав людини та надання допомоги тим, хто потрапив у складні життєві ситуації.

Основним міжнародним документом у сфері боротьби з домашнім насильством є Конвенція Ради Європи щодо запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству, відома як Стамбульська конвенція [2]. Україна підписала цей документ у листопаді 2011 року, проте процес її ратифікації затягнувся на одинадцять років через політичні суперечки та опір консервативних сил. Незважаючи на це, протягом цього часу більшість положень Конвенції була включена до Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", що дозволило значною мірою імплементувати її принципи на національному рівні [3].

В Україні державні органи влади продовжують розробляти та ухвалювати відповідні документи, спрямовані на боротьбу із насильством та допомогу постраждалим. Українське суспільство переживає довготривалий системний процес – зміна традиційних уявлень про різні явища та формування нових, що стосується ролей жінок та чоловіків. Саме цей процес вимагає від законодавця певної трансформації, бути гнучким і відповідати сучасним викликам. Адміністративно-деліктне законодавство не є винятком.

Певні зміни були внесені і до Кодексу України про адміністративні правопорушення. У 2003 р. Кодекс було доповнено статтею 173-2, що визначила адміністративну відповідальність за вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, тобто умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень,

погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання термінового заборонного припису особою, стосовно якої він винесений, або неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування в разі винесення такого припису [4].

Також важливим є запровадження нових підходів до правопорушень, що стосуються екологічної безпеки. Українське законодавство передбачає кримінальну відповідальність за правопорушення, які завдають шкоди довкіллю, зокрема незаконне вирубування лісів, забруднення повітря та водних ресурсів, а також зберігання і транспортування небезпечних відходів. Це свідчить про підвищену увагу держави до охорони довкілля та необхідність захисту природних ресурсів.

Були введені суворіші покарання за приховування або ненадання інформації про стан довкілля, включаючи радіаційний стан, що пов'язаний із забрудненням ґрунтів, водних ресурсів, повітря, продуктів харчування тощо. У випадках, коли це негативно впливає на здоров'я людей, флору, фауну або спричиняє значні матеріальні збитки, передбачено накладення штрафу від 3 до 4 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Також можливе позбавлення права обіймати певні посади чи займатися відповідною діяльністю або обмеження волі терміном до 3 років [5].

Отже, адаптація Кримінального кодексу до сучасних викликів відбувається шляхом внесення змін, які відповідають новим загрозам і реаліям. Адаптація враховує виклики сучасності, з якими стикається держава, та спрямована на підвищення ефективності правосуддя, забезпечення прав людини.

Список використаних джерел:

1. Проект нового Кримінального кодексу України: передумови розробки, концептуальні засади, основні положення: монографія. Андрушко П. П., Бакумов О. С., Баулін Ю. В., Бурдін В. М., Вишневська І. А., Горох О. П., Гуторова Н. О., Марчук Н. О., Навроцький В. О., Пономаренко Ю. А., Стрельцов Є. Л., Хавронюк М. І. За заг. ред. Ю. В. Бауліна, М. І. Хавронюка. Київ. Компанія ВАІТЕ. 494 с.

2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11.05.2011. Ратифікована Законом України від 20.06.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11 (дата звернення: 18.10.2024).

3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 18.10.2024).

4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 18.10.2024).

5. Міндовкілля: Посилюємо кримінальну відповідальність за злочини проти природи. Кабінет Міністрів України (2023, жовтень 12). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mindovkilliya-posilyuyemo-kriminalnu-vidpovidalnist-za-zlochini-proti-prirodi> (дата звернення: 18.10.2024).